

De Krijtberg, 4 augustus 2019, 18de zondag door het jaar. Prediker 1: 2, 2: 21-24, Lucas 12: 13-21
Peter van Dael SJ

DANKEN EN DELEN

Een erfeniskwestie

Erfeniskwesties geven vaak aanleiding tot familieruzies. Dat is nu zo, en dat was tweeduizend jaar geleden zo. Het evangelie begint met een man die naar Jezus toekwam met de vraag of hij als scheidsrechter wilde optreden bij een dergelijke kwestie. Dat hij met zo'n vraag naar iemand als Jezus toeging was in de toenmalige verhoudingen niet vreemd. De wet van Mozes ging niet alleen over de verhouding tussen de mens en God, maar ook over de verhoudingen tussen mensen onderling, inclusief het erfrecht. Vandaar dat men met dit soort kwesties naar een rabbi toeging, want zo iemand was theoloog en jurist tegelijkertijd. Maar Jezus ging niet in op de vraag van de man, omdat deze kennelijk alleen geïnteresseerd was in bezit. Pas op en wacht u voor alle hebzucht!, antwoordde Jezus. Recht regelt de onderlinge verhoudingen, het reguleert ook de hebzucht van de mens. Dit alles is nodig, maar Jezus zag hier niet zijn roeping liggen. Hij zag er niets in om hier als rechter op te treden, want dit zou het egoïsme van de vraagsteller niet verminderen. Wat Jezus ter harte gaat, is het Rijk van God, Gods nieuwe wereld. Daar wil hij zich mee bezighouden en daar wil hij uitspraken over doen.

De parabel van de hebzuchtige herenboer

Na deze ontmoeting volgt de parabel van de hebzuchtige herenboer. Deze had goed geboerd, en had het voornemen genomen om nu eens goed uit te rusten en te genieten van zijn volle schuren. Maar toen werd een domper gezet op zijn geluk. God zei tegen hem: Dwaas, nog deze nacht zal je leven van je worden teruggevorderd. Voor wie zijn dan de schatten die je hebt opgeslagen? Dit rijmt met wat we Prediker in de eerste lezing hebben horen zeggen: Want heeft iemand door zijn kennis en wijsheid moeizaam iets gepresteerd, hij moet het toch overlaten aan een ander die er niets voor gedaan heeft. Ook dat is ijdel, onzinnig.

Het kortstondige aardse bestaan tegenover de hemelse eeuwigheid

Het lijkt alsof in beide lezingen alle aandacht gevestigd is op de onzekerheid en kortstondigheid van het aardse bestaan. Hier zou je dan de hemelse eeuwigheid tegenover moeten stellen. In het verleden dacht men wel in dit soort tegenstellingen. Indringend is de tegenstelling tussen het hemelse en het aardse geformuleerd door Thomas a Kempis in zijn Na-volging van Christus: Ijdelheid der ijdelheden en alles is ijdelheid, behalve God beminnen en Hem alleen dienen. Dit is de hoogste wijsheid: de wereld verachten, en streven naar het rijk van de hemel. Het is dus ijdelheid voorbijgaande rijkdom te zoeken en daarop te vertrouwen... Het is ijdelheid lief te hebben wat met alle snelheid voorbijgaat, en niet zich daarheen te haasten waar de vreugde eeuwig blijft (I, 1, vs. 11 vv.).

De mens op zichzelf tegenover mens die in relatie staat tot God

Maar het is niet deze tegenstelling die speelt in de Schrift. Hier speelt een heel andere tegenstelling: de tegenstelling tussen de mens alleen en de mens in relatie tot God. De eerste lezing eindigt met het volgende vers: Het beste voor de mens is nog: eten en drinken en genieten van wat hij met veel zwoegen bereikt heeft. Want ook dat, zo begreep ik, komt uit de hand van God. Volgens Prediker mag je gerust genieten van wat je hebt, maar als geschenk uit de hand van God. Je genieten is in relatie met God. Van zo'n relatie is in de parabel geen sprake. De hebzuchtige boer was helemaal alleen en op zichzelf: hij dacht bij zichzelf en hij sprak met zichzelf. Hij beschouwde al de goederen die hij had verzameld en waarvan hij in de toekomst hoopte te leven, als iets van hemzelf. Hij zag niet de relatie met de gever van dit alles, dat wil zeggen God, die schiep en wasdom schenkt. De boer

praatte alleen in zichzelf en vergat met God te praten. Wanneer je de rijkdom van het leven beschouwt als een gave van God en Hem daarvoor dankt, kun je gerust genieten, zoals Prediker deed. En Prediker stond niet alleen. Een rab-bijnse tekst uit de derde eeuw voor Christus zegt zelfs: Ieder mens moet God rekenschap geven van alle goede dingen die hij in het leven kreeg, maar waar hij niet van genoten heeft.

Alleen zorgen voor jezelf tegenover zorgen voor de ander

De hebzuchtige boer is ook alleen en op zichzelf omdat hij niet denkt aan anderen. Het evangelie eindigt met de volgende zin: Zo gaat het met iemand die schatten vergaart voor zichzelf, maar niet rijk is bij God. Dit doet denken aan een zin iets verderop in het evangelie van Lucas: Verkoop je bezittingen en geef aalmoezen; ... verwerf een onuitputtelijke schat in de hemel... (12:33). Schatten verzamelen voor jezelf betekent: alles voor jezelf willen houden. Rijk zijn bij God of een schat in de hemel verwerven gaat samen met anderen laten delen in jouw bezit. Genieten van je spullen mag, als het maar in relatie geschiedt: in relatie met God en met je naaste.

Het is dus niet de tegenstelling tussen aardse verganke-lijkheid en hemelse eeuwigheid die speelt in de lezingen van vandaag. Dat is een Platoni-sche, maar geen Bijbelse tegenstel-ling. De bijbel zet twee dingen tegenover elkaar: aan de ene kant het alleen maar denken aan jezelf, aan de andere kant het danken en het delen. Aan de ene kant het in je eentje genie-ten, aan de andere kant een genie-ten waar je God en de naaste bij be-trekt. Genieten in dank-baar-heid, en anderen mee laten genie-ten: dat is de boodschap van de lezingen van vandaag. Waar mensen in dankbaarheid delen, daar is het koninkrijk van God. Hier heeft Jezus zich voor willen inzetten. God danken, en delen met elkaar: doen we dit niet in de eucharis-tie? Moge deze eucharistieviering een her-nieuwde aanzet zijn van een leven in dank-baarheid en dienst-baarheid, een leven van danken en delen.